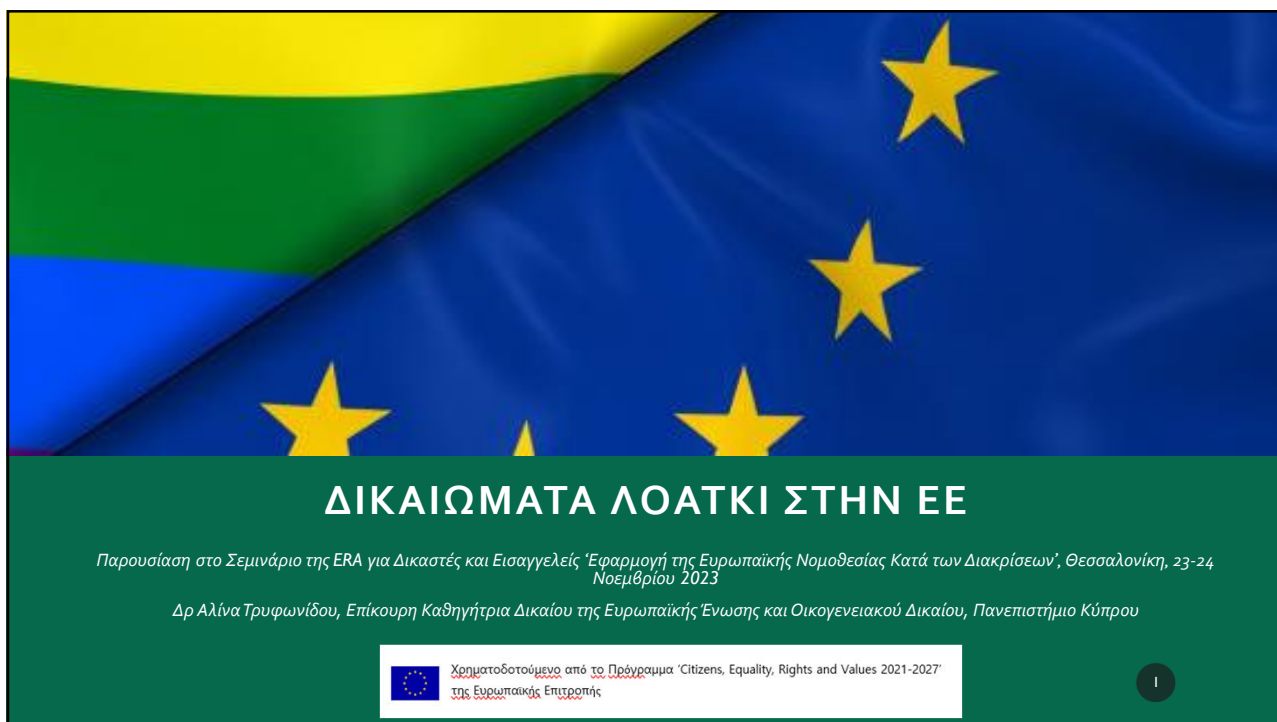

1

2

ΟΡΙΣΜΟΙ

3

3

ΤΙ ΕΊΝΑΙ Ο ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ;

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός αναφέρεται στην ερωτική, συναισθηματική, σεξουαλική, και ρομαντική έλξη ενός ανθρώπου προς συγκεκριμένο φύλο ή φύλα.

Οι πιο συνήθεις εκφράσεις σεξουαλικού προσανατολισμού είναι η ετεροφυλοφιλία (έλξη προς το άλλο φύλο), η ομοφυλοφιλία (έλξη προς το ίδιο φύλο), η αμφισεξουαλικότητα (έλξη και προς τα δύο φύλα) και η ασεξουαλικότητα (το άτομο δεν νιώθει έλξη για κανένα φύλο).

Η ετεροφυλοφιλία είναι ο πιο κοινός τύπος σεξουαλικού προσανατολισμού

- Επομένως, η ομοφυλοφιλία και η αμφισεξουαλικότητα είναι τύποι σεξουαλικού προσανατολισμού που συναντώνται στη μειοψηφία των ατόμων σε μία κοινωνία → για τον λόγο αυτό, οι ομοφυλόφιλοι και οι αμφιφυλόφιλοι θεωρούνται 'σεξουαλικές μειονότητες' και συχνά αντιμετωπίζουν διακρίσεις που βασίζονται στον σεξουαλικό προσανατολισμό τους
- Για τον πιο πάνω λόγο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός θεωρείται 'απαγορευμένο κριτήριο' ή 'απαγορευμένος λόγος' διάκρισης
- Η διάκριση με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό απαγορεύεται από διάφορες διεθνείς Συνθήκες και εθνικές νομοθεσίες, καθώς και κάτω από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY-SA

4

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΤΟΜΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΦΥΛΟΥ

Το νομικό πλαίσιο της κάθε χώρας μπορεί να προσφέρει νομική αναγνώριση στις σχέσεις μεταξύ ατόμων του ιδίου φύλου (γάμο μεταξύ ατόμων του ιδίου φύλου ή καταχωρισμένη συμβίωση) ή μπορεί να μην αναγνωρίζει νομικά δυο άτομα του ιδίου φύλου ως ζευγάρι.

Ο όρος 'οικογένειες ουράνιο τόξο' χρησιμοποιείται ευρέως για οικογένειες οι οποίες αποτελούνται από ένα ομόφυλο ζευγάρι και το παιδί ή τα παιδιά τους.

5

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΦΥΛΟΥ;

Η ταυτότητα φύλου αναφέρεται στον ατομικό και εσωτερικό τρόπο που βιώνεται το φύλο από κάθε άτομο και που μπορεί να συμπίπτει ή όχι με το αποδοθέν κατά τη γέννηση του φύλο, συμπεριλαμβανομένου του πώς βιώνει προσωπικά το σώμα (που θα μπορούσε να συνεπάγεται τροποποίηση της εμφάνισης ή της λειτουργίας μέσω ιατρικών, χειρουργικών ή άλλου τύπου μέσων, πάντα με την προϋπόθεση της ελεύθερης επιλογής) και άλλες εκφράσεις φύλου, που περιλαμβάνουν την ένδυση, τον τρόπο ομιλίας και τη συμπεριφορά (Οι αρχές της Yogyakarta)

- Η πλειοψηφία των ατόμων ταυτίζονται με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννησή τους – αυτά τα άτομα χαρακτηρίζονται ως 'cisgender' (ή 'cis')
- Τα διεμφυλικά (τρανς) άτομα αποτελούν σεξουαλική μειονότητα και ορίζονται ως τα άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου είναι διαφορετική από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση τους και επιθυμούν να παρουσιάσουν την ταυτότητα φύλου τους με ένα διαφορετικό τρόπο από το φύλο που τους αποδόθηκε και καταγράφηκε νομικά κατά τη γέννησή τους.
- Οι διακρίσεις κατά των διεμφυλικών ατόμων βασίζονται στην ταυτότητα φύλου ή/και στο φύλο.

6

ΤΙ ΕΊΝΑΙ ΤΑ ΔΙΑΦΥΛΙΚΑ ΑΤΟΜΑ;

- Διαφυλικά (ή ιντερσεξ) ονομάζονται τα άτομα που γεννιούνται με διάφορες φυσικές παραλλαγές στα χαρακτηριστικά φύλου τους (χρωματοσώματα, γονάδες, ορμονικά προφίλ, ή εσωτερική/εξωτερική ανατομία) οι οποίες δεν παραπέμπουν στον κλασικό ιατρικό ορισμό των αρσενικών και των θηλυκών σωμάτων.
- Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των διαφυλικών ατόμων είναι συχνές και περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:
 - Βρεφοκτονία
 - Επιβαλλόμενες και καταναγκαστικές ιατρικές παρεμβάσεις
 - Διακρίσεις κατά των ατόμων αυτών στους τομείς της εκπαίδευσης, των σπορ, της εργασίας, και άλλων υπηρεσιών
- Οι διακρίσεις κατά των διαφυλικών ατόμων είναι διακρίσεις βάσει χαρακτηριστικών φύλου.
- Ακόμα και σήμερα, η διάκριση λόγω χαρακτηριστικών φύλου δεν απαγορεύεται από νομικά δεσμευτικές συνθήκες/νομοθεσίες.

The data displayed here is based on the European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) LGBTI Survey Data Explorer & EU-LGBTI II (2019) Survey Report "A long way to go for LGBTI equality" Published on May 14th 2020

INTERSEX PEOPLE FACE PHYSICAL VIOLENCE & HARASSMENT

42%

Among all LGBTI respondents, trans (48%) and intersex (42%) experienced the highest rates of harassment for being LGBTI in the year before the survey.

41%

Across the EU, intersex respondents indicate the highest rate (41%) of often or always avoiding certain locations.

28%

of intersex people experienced receiving offensive or threatening emails or text messages (SMS) six or more times, in the past 12 months before the survey due to being LGBTI. Even 39% of those between 15-17 years old! And 27% of intersex people experienced this at least once.

Intersex?
Discrimination?
Intersexphobia?

Intersex individuals are born with sex characteristics that do not fit the typical definition of male or female. This can be present at birth or later in life.

7

Respect the license for the image used in the book

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY-NC-ND

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΛΟΑΤΚΙ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΛΟΑΤΚΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ – ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ

- Απαρχές συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκών κρατών στην Ευρώπη μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου:
 - 1949: ίδρυση του Συμβουλίου της Ευρώπης
 - 1953: τέθηκε σε ισχύ η ΕΣΔΑ
 - 1952 & 1958: ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συνθήκες της ΕΟΚ, ΕΚΑΧ, ΕΥΡΑΤΟΜ)

Οι πιο πάνω Συνθήκες δεν έκαναν καμία αναφορά στα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ

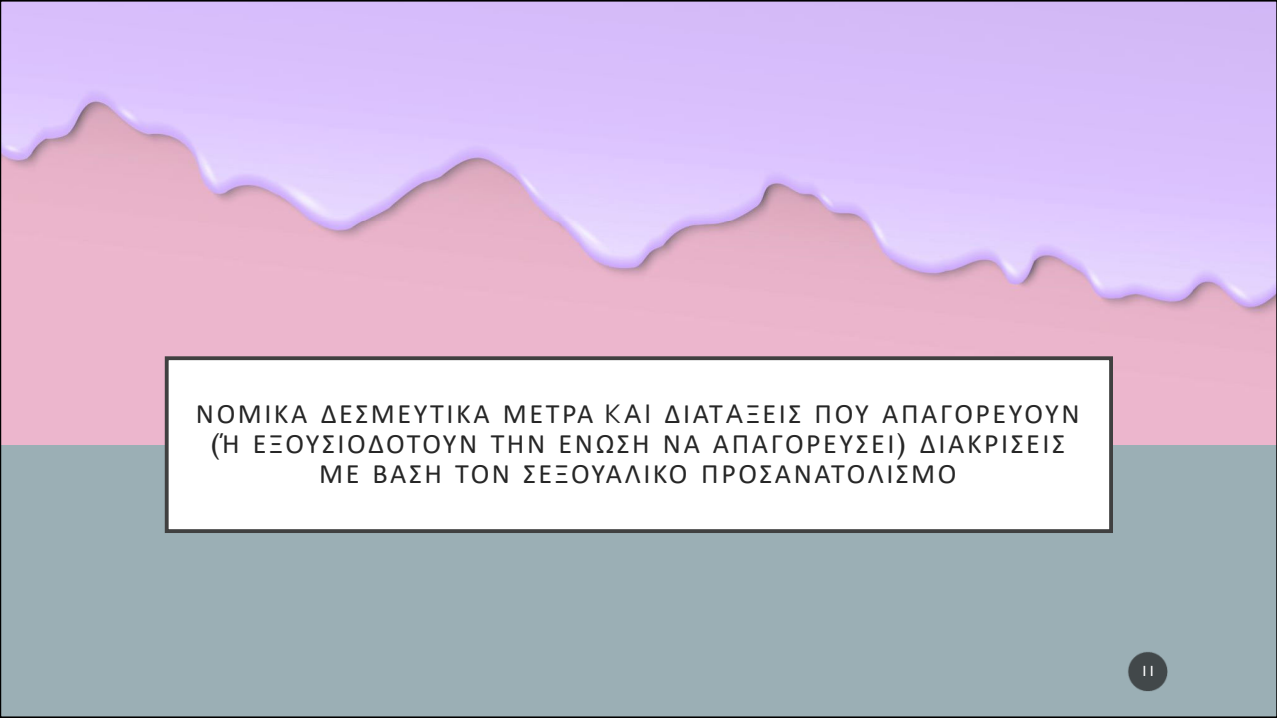
Όμως από τη δεκαετία του '80, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ (κυρίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο) καθώς και το ΕΔΔΑ άρχισαν να αναγνωρίζουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ (ουσιαστικά, τα άτομα ΛΟΑ) ως σεξουαλική μειονότητα και προχώρησαν με κάποια βήματα προς την προστασία των δικαιωμάτων τους.

Το 1999, για πρώτη φορά είχαμε διάταξη στις Συνθήκες της Ένωσης (το τότε άρθρο 13 ΣΕΚ – το σημερινό άρθρο 19 ΣΛΕΕ) η οποία παραχώρησε αρμοδιότητα στην Ένωση να θεσπίζει νομοθεσία η οποία έχει ως σκοπό την απαγόρευση των διακρίσεων με βάση κάποια απαγορευμένα κριτήρια, συμπεριλαμβανομένου του σεξουαλικού προσανατολισμού. Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει απαγόρευση στις Συνθήκες της Ένωσης (ή στο παράγωγο δίκαιο) των διακρίσεων που βασίζονται στην ταυτότητα φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου.

9

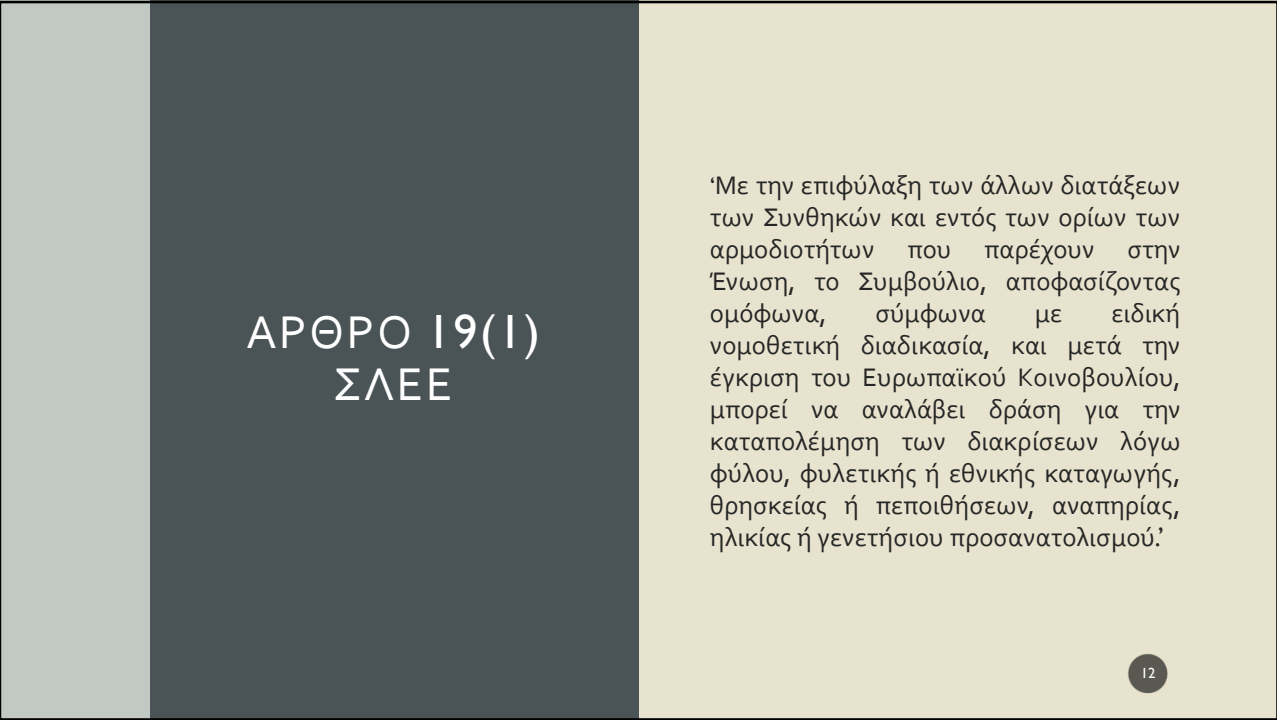
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

10

ΝΟΜΙΚΑ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΥΝ
(Η ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΟΥΝ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΝΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙ) ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ
ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ

11

ΑΡΘΡΟ 19(1) ΣΛΕΕ

‘Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων των Συνθηκών και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που παρέχουν στην Ένωση, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα, σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, και μετά την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μπορεί να αναλάβει δράση για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.’

12

ΟΔΗΓΙΑ 2000/78

- Σκοπός της Οδηγίας 2000/78: να διαμορφώσει ένα γενικό πλαίσιο για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.
- Πρόβλημα: περιορισμένο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής → από το 2008 βρίσκεται στο τραπέζι μια πρόταση της Επιτροπής για Οδηγία (με νομική βάση το Άρθρο 19 ΣΛΕΕ) για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, η οποία (αν τεθεί σε ισχύ) θα απαγορεύει διακρίσεις που βασίζονται στους πιο πάνω λόγους στους ακόλουθους τομείς:
 - Την κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένων της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης
 - Τα κοινωνικά πλεονεκτήματα
 - Την εκπαίδευση
 - Την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες διαθέσιμων στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης και την παροχή αυτών
- Απαγορεύει την άμεση και έμμεση διάκριση που βασίζεται στους πιο πάνω λόγους, καθώς και την παρενόχληση και την εντολή για την εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης προσώπων που συνδέεται με έναν από τους απαγορευμένους λόγους.

13

13

ΑΡΘΡΟ 21(1) ΧΘΔΕΕ

‘Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού’.

Δεν υπάρχει περιορισμός στους τομείς στους οποίους εφαρμόζεται η απαγόρευση αυτή που περιέχεται στον Χάρτη (όπως γίνεται με την Οδηγία 2000/78), όμως, υπάρχουν περιορισμοί στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη.

- Άρθρο 51(1) ΧΘΔΕΕ: ‘Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους’.

Επίσης, τα ΛΟΑ άτομα και τα ομόφυλα ζευγάρια μπορούν να επικαλεστούν και άλλες διατάξεις του Χάρτη καθώς και θεμελιώδη δικαιώματα που έχουν αναγνωριστεί ως γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης (π.χ. το άρθρο 7 του Χάρτη).

14

ΑΡΘΡΟ 10 ΣΛΕΕ

Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων της, η Ένωση επιδιώκει να καταπολεμήσει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

15

15

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΕΕ ΣΕ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ
ΑΦΟΡΟΥΣΑΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΤ' ΑΛΟΑ ΑΤΟΜΩΝ
ΚΑΙ ΟΜΟΦΥΛΩΝ ΖΕΥΓΑΡΙΩΝ

16

16

GRANT V. SOUTH-WEST TRAINS (1998)

- 'η άρνηση εργοδότη να χορηγήσει εκπτώσεις στα εισιτήρια συγκοινωνιών υπέρ του ατόμου, του ιδίου φύλου, με το οποίο ένας εργαζόμενος διατηρεί σταθερή σχέση, όταν οι εκπτώσεις αυτές χορηγούνται υπέρ του συζύγου του εργαζομένου ή του ατόμου, αντιθέτου φύλου, με το οποίο ο εργαζόμενος διατηρεί σταθερή εξωγαμική σχέση, **δεν συνιστά δυσμενή διάκριση απαγορευμένη από το άρθρο 119 της Συνθήκης ή από την οδηγία 75/117**'
- 'equal misery argument': '[...] η προϋπόθεση από την οποία προκύπτει ότι ο εργαζόμενος πρέπει να ζει σταθερά με άτομο του αντιθέτου φύλου για να μπορεί να τυχάνει των εκπτώσεων στα εισιτήρια συγκοινωνιών, ισχύει, όπως άλλωστε και οι λοιπές εναλλακτικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στον κανονισμό της επιχειρήσεως, ανεξάρτητα από το φύλο του ενδιαφερομένου εργαζομένου. Έτσι, οι εκπτώσεις στα εισιτήρια συγκοινωνιών **δεν χορηγούνται σε άνδρα εργαζόμενο που ζει με άτομο του ιδίου φύλου, όπως επίσης δεν χορηγούνται σε γυναίκα εργαζόμενη που ζει με άτομο του ιδίου φύλου** [...] [επομένως η προϋπόθεση] δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά δυσμενή διάκριση στηριζόμενη ευθέως στο φύλο'.
- 'στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, οι **σταθερές σχέσεις μεταξύ δύο ατόμων του ιδίου φύλου δεν εξομοιώνονται με τις σχέσεις μεταξύ εγγάμων ατόμων ή με τις σταθερές εξωγαμικές σχέσεις μεταξύ ατόμων αντιθέτου φύλου**. Κατά συνέπεια, ο εργοδότης δεν υποχρεούται από το κοινοτικό δίκαιο να εξομοιώνει την κατάσταση ατόμου που έχει σταθερή σχέση με σύντροφο του ιδίου φύλου με την κατάσταση του εγγάμου ή του έχοντος σταθερή εξωγαμική σχέση με σύντροφο αντιθέτου φύλου'.

17

MARUKO (2008), RÖMER (2011), HAY (2013) ΑΡΝΗΣΗ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΣΕ ΟΜΟΦΥΛΑ ΖΕΥΓΑΡΙΑ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΣΥΝΑΨΕΙ ΣΧΕΣΗ/ΣΥΜΦΩΝΟ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΜΕΝΗΣ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ/ΩΦΕΛΙΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΝΤΑΝ ΣΕ ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΑ (ΕΤΕΡΟΦΥΛΑ) ΖΕΥΓΑΡΙΑ

- Υποθέσεις όπου είχε γίνει επίκληση της Οδηγίας 2000/78 και, συγκεκριμένα, της απαγόρευσης διακρίσεων με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό σε σχέση με την 'αμοιβή'.
- *Maruko* και *Römer* – κατά την εποχή των γεγονότων της υπόθεσης η Γερμανία επέτρεπε μόνο στα ομόφυλα ζευγάρια να συνάψουν σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης και επέτρεπε μόνο στα ετερόφυλα ζευγάρια να τελέσουν γάμο.
- *Maruko*: άρνηση σύνταξης επιζώντος στον σύντροφο του αποβιώσαντος. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι σε περίπτωση που ο γάμος και η καταχωρισμένη συμβίωση είναι συγκρίσιμα κατά το εθνικό δίκαιο, ειδικά στον τομέα των παροχών για τους επιζώντες συζύγους/συντρόφους, τότε η νομοθεσία που αποκλείει όσους βρίσκονται σε σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης συνιστά άμεση διάκριση λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού.
- *Römer*: άρνηση συμπληρωματικής σύνταξης σε ομόφυλα ζευγάρια που είχαν συνάψει καταχωρισμένη συμβίωση. Το ΔΕΕ επιβεβαίωσε την απόφασή του στην *Maruko* και διευκρίνισε ότι οι καταστάσεις που πρέπει να κριθούν σύμφωνα με την αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν χρειάζεται να είναι 'πανομοιότυπες' αλλά αρκεί να είναι συγκρίσιμες. Η συγκρισιμότητα αυτή δεν πρέπει να γίνεται με συνολικό και αφηρημένο τρόπο, αλλά με συγκεκριμένο και σαφή τρόπο υπό το φως της σχετικής παροχής.
- *Hay* – άδεια και επίδομα γάμου μόνο για ζευγάρια που είχαν τελέσει γάμο – η τράπεζα στην οποία εργαζόταν ο Hay αρνήθηκε να του παραχωρήσει την άδεια και το επίδομα όταν σύναψε αστικό σύμφωνο αλληλεγγύης (PACS). Κατά την εποχή των γεγονότων της υπόθεσης, η Γαλλία επέτρεπε στα ομόφυλα ζευγάρια μόνο να συνάψουν PACS, ενώ τα ετερόφυλα ζευγάρια είχαν την επιλογή είτε να τελέσουν γάμο είτε να συνάψουν PACS.
- Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι οι περιορισμοί των παροχών στους έγγαμους μόνον εργαζομένους ενώ ο γάμος ήταν νόμιμος μόνο μεταξύ προσώπων διαφορετικού φύλου, συνιστούσαν άμεση διάκριση με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό.

18

ASOCIATIA ACCEPT (2013) AND NH (2020): Ο ΟΜΟΦΟΒΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ

- Αποτελούν οι ομοφοβικές δηλώσεις που γίνονται από (πιθανό) μελλοντικό εργοδότη διάκριση με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό και επομένως παραβιάζουν την Οδηγία 2000/78;
- ΔΕΕ:
 - Οι ενώσεις που έχουν έννομο συμφέρον να διασφαλίζουν την τήρηση της οδηγίας 2000/78 έχουν το δικαίωμα να κινούν ένδικες ή διοικητικές διαδικασίες, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από την οδηγία, **χωρίς να ενεργούν εξ ονόματος συγκεκριμένου καταγγέλλοντος ή ακόμη και χωρίς να υφίσταται συγκεκριμένος καταγγέλλων**
 - Στην (πιο πρόσφατη) υπόθεση NH το ΔΕΕ ερωτήθηκε και εξέτασε κατά πόσο η απαγόρευση ομοφοβικών δηλώσεων που απορρέει από την Οδηγία 2000/78 περιορίζει την ελευθερία έκφρασης του ατόμου που προέβηκε στις δηλώσεις κατά τρόπον που αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος αυτού.
 - Η Οδηγία καλύπτει πράξεις και δηλώσεις που δημιουργούν κλίμα που ευνοεί τις διακρίσεις κατά των ΛΟΑ ατόμων – δηλ. δεν χρειάζεται να υπάρξει συγκεκριμένη περίπτωση διάκρισης εις βάρος συγκεκριμένου ΛΟΑ ατόμου στον τομέα της εργασίας.

19

This Photo by Unknown Author is licensed under CC-BY-NC

19

LÉGER (2015): ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 21 ΧΘΔΕΕ

- Οριστικός αποκλεισμός από την αιμοδοσία ανδρών που είχαν σεξουαλικές σχέσεις με άλλους άνδρες
- Ερώτημα κατά πόσο ο αποκλεισμός αυτός αποτελούσε παραβίαση του άρθρου 21 του ΧΘΔΕΕ.
- Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η απαγόρευση αυτή 'ενδέχεται να συνεπάγεται διακριτική μεταχείριση σε βάρος των ομοφυλοφίλων λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού τους, κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη.'
- 'Εν προκειμένω, ο οριστικός αποκλεισμός από την αιμοδοσία αποβλέπει στην ελαχιστοποίηση του κινδύνου μεταδόσεως λοιμώδους ασθένειας στους αποδέκτες. Επομένως, ο εν λόγω αποκλεισμός συμβάλλει στην επίτευξη του γενικού σκοπού της διασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου [...].'
- 'Όσον αφορά την αρχή της αναλογικότητας, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τα προβλεπόμενα από την εθνική νομοθεσία μέτρα δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα προσηκόντα και αναγκαία όρια για την επίτευξη των σκοπών που θεμιτώς επιδιώκονται με τη σχετική νομοθεσία, εξυπακουσμένου ότι, όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων κατάλληλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο καταναγκαστικό και ότι τα μειονεκτήματα που προκαλούνται δεν πρέπει να είναι υπέρμετρα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς'
- Το ΔΕΕ άφησε στο εθνικό δικαστήριο να αποφασίσει κατά πόσο η απόφαση των Γαλλικών αρχών ήταν δικαιολογημένη και κατά πόσο ήταν σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας.

20

20

ΟΜΟΦΥΛΑ ΖΕΥΓΑΡΙΑ/ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΞΟ

21

21

COMAN (2018): ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΟΜΟΦΥΛΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ

- Ρουμάνος υπήκοος που είχε ασκήσει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας από τη Ρουμανία προς το Βέλγιο και ήθελε να επιστρέψει στη Ρουμανία.
- Σύναψε γάμο με άλλον άνδρα νόμιμα στο Βέλγιο. Ο σύζυγος του ήταν πολίτης των ΗΠΑ.
- Η Ρουμανία αρνήθηκε να χορηγήσει άδεια διαμονής στον Αμερικανό με το δικαιολογητικό ότι δεν αναγνωρίζεται ως σύζυγος του πολίτη της Ένωσης και επομένως το ζευγάρι δεν αντλεί από το Ενωσιακό δίκαιο το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης.
- Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι σε περιπτώσεις που 'πολίτης της Ένωσης έχει κάνει χρήση του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας, μεταβαίνοντας και διαμένοντας πράγματι [...] σε διαφορετικό κράτος μέλος από εκείνο του οποίου έχει την ιθαγένεια, και έχει, στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήσει ή εδραιώσει οικογενειακή ζωή με ιδίου φύλου υπήκοο τρίτου κράτους με τον οποίο έχει συνάψει νομίμως γάμο εντός του κράτους μέλους υποδοχής, το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια έχει ο πολίτης της Ένωσης δεν δύνανται να αρνηθούν να χορηγήσουν στον προμνησθέντα υπήκοο τρίτου κράτους δικαίωμα διαμονής στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού, με την αιτιολογία ότι η νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους δεν προβλέπει γάμο μεταξύ ατόμων του ιδίου φύλου.

22

22

Η ΥΠΟΘΕΣΗ V.M.A. (2021)

23

23

V.M.A.

- Διασυννοριακή αναγνώριση της σχέσεως γονέως-τέκνου μεταξύ παιδιού και των δύο γονέων του που ήταν άτομα του ίδιου φύλου (γυναίκες).
- Προτάσεις ΓΕ Kokott: 'Το ζήτημα αυτό είναι πολύ ευαίσθητο, λαμβανομένης υπόψη της αποκλειστικής αρμοδιότητας των κρατών μελών στον τομέα της ιθαγένειας και του οικογενειακού δικαίου και λαμβανομένων υπόψη των σημαντικών διαφορών που υπάρχουν, μέχρι σήμερα, στην Ένωση όσον αφορά το νομικό καθεστώς και τα δικαιώματα των ομόφυλων ζευγαριών.'
- ΔΕΕ: η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης ισχύει – για σκοπούς άσκησης του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ένωσης – και για πιστοποιητικά γεννήσεως τα οποία εκδόθηκαν από κράτη μέλη της Ένωσης, ακόμα και σε περιπτώσεις που αναγράφουν δύο άτομα του ίδιου φύλου ως τους γονείς ενός παιδιού.
- 'Το άρθρο 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ, τα άρθρα 20 και 21 ΣΛΕΕ καθώς και τα άρθρα 7, 24 και 45 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ [...], έχουν την έννοια ότι, στην περίπτωση ανήλικου τέκνου το οποίο είναι πολίτης της Ένωσης και του οποίου το πιστοποιητικό γεννήσεως που έχει εκδοθεί από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής αναγράφονται ως γονείς δύο πρόσωπα του ίδιου φύλου, το κράτος μέλος του οποίου το εν λόγω τέκνο είναι πολίτης υποχρεούται, αφενός, να του χορηγήσει ταυτότητα ή διαβατήριο, χωρίς να απαιτείται η έκδοση πιστοποιητικού γεννήσεως από τις δικές του αρμόδιες αρχές, και, αφετέρου, να αναγνωρίσει, όπως και κάθε άλλο κράτος μέλος, το έγγραφο το οποίο προέρχεται από το κράτος μέλος υποδοχής και το οποίο καθιστά δυνατό για το εν λόγω τέκνο να ασκήσει με καθένα εκ των προαναφερθέντων προσώπων το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών.'

24

24

ΔΙΕΜΦΥΛΙΚΑ ΑΤΟΜΑ

25

25

P V. S & CORNWALL COUNTY COUNCIL (1996)

- Στην υπόθεση αυτή το ΔΕΕ αποφάνθηκε για πρώτη φορά ότι διάκριση που βασίζεται στο γεγονός ότι ένα διεμφυλικό άτομο έχει πρόθεση να προχωρήσει σε αναπροσδιορισμό φύλου αποτελεί διάκριση με βάση το φύλο.
- 'Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας εμπίπτουν μόνον οι διακρίσεις που οφείλονται στο γεγονός ότι ο υφιστάμενος τη διάκριση ανήκει στο ένα από τα δύο φύλα. Αν ληφθεί υπόψη ο σκοπός της οδηγίας και η φύση των δικαιωμάτων στην προστασία των οποίων αποσκοπεί, είναι σαφές ότι η οδηγία εφαρμόζεται και στις διακρίσεις που οφείλονται, όπως εν προκειμένω, στην αλλαγή φύλου του ενδιαφερομένου'.
- 'Πράγματι, οι διακρίσεις αυτές οφείλονται κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, στο φύλο του ενδιαφερομένου. Έτσι, σε περίπτωση απολύσεως για τον λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος έχει την πρόθεση να υποβληθεί ή έχει ήδη υποβληθεί σε αλλαγή φύλου, υφίσταται δυσμενής μεταχείριση του ενδιαφερομένου έναντι των ατόμων που ανήκουν στο φύλο στο οποίο θεωρητικά ανήκε και ο ενδιαφερόμενος πριν από την αλλαγή αυτή'.

26

26

KB V NHS AND ANOTHER (2004)

Η διάκριση κατά ατόμου που είναι σε σχέση με διεμφυλικό άτομο που προχώρησε σε επαναπροσδιορισμό φύλου αποτελεί διάκριση που βασίζεται στο φύλο, ακόμα και αν η διάκριση δεν αφορά δικαίωμα που προστατεύεται κάτω από το Ενωσιακό δίκαιο (σύνταξη χηρείας) αλλά αφορά μια από τις προϋποθέσεις (τη σύναψη γάμου) για τη χορήγηση του δικαιώματος αυτού.

→ 'Νομοθεσία όπως η επίδικη της κύριας δίκης, η οποία, κατά παράβαση της ΕΣΔΑ, περιάγει ένα ζεύγος, όπως οι K.B. και R., σε αδυναμία να ικανοποιήσει την προϋπόθεση γάμου, αναγκαία για το ένα εκ των δύο προσώπων προκειμένου να δυνηθεί να λάβει ένα στοιχείο της αμοιβής του ετέρου, πρέπει να θεωρηθεί ως κατ' αρχήν ασυμβίβαστη προς τις επιταγές του άρθρου [157 ΣΛΕΕ]'.

27

RICHARDS V SECRETARY OF STATE FOR WORK AND PENSIONS (2006)

Η άρνηση χορήγησης σύνταξης γήρατος, στην ηλικία των 60 ετών σε διεμφυλικές γυναίκες (ενώ η χορήγηση σύνταξης γήρατος σε cis γυναίκες γινόταν στην ηλικία των 60) αποτέλεσε διάκριση λόγω φύλου που παραβίαζε την οδηγία 79/7 (εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης).

Η επίμαχη στην κύρια δίκη άνιση μεταχείριση βασίζεται στην αδυναμία της S. M. Richards να επιτύχει την αναγνώριση, για την εφαρμογή του νόμου του 1995 περί των συντάξεων γήρατος, του νέου φύλου το οποίο απέκτησε κατόπιν εγχειρήσεως.

Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι εθνική νομοθεσία η οποία εμποδίζει ένα τρανσεξουαλικό άτομο, λόγω της μη αναγνώρισεως του νέου φύλου του, να εκπληρώσει μια αναγκαία προϋπόθεση προκειμένου να απολαύει ενός δικαιώματος προστατευομένου από το κοινοτικό δίκαιο πρέπει κατ' αρχήν να θεωρείται ασυμβίβαστη προς τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου.

28

MB V SECRETARY OF STATE FOR WORK AND PENSIONS (2018)

Η ΜΒ γεννήθηκε το 1948 και το φύλο γεννήσεώς της ήταν άρρεν, συνήψε δε γάμο το 1974. Το εν λόγω πρόσωπο άρχισε να ζει ως γυναίκα το 1991 και το 1995 υποβλήθηκε σε εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου. Η ΜΒ δεν διαθέτει οριστικό πιστοποιητικό αναγνώρισεως της αλλαγής φύλου στην οποία προέβη, διότι η χορήγηση του εν λόγω πιστοποιητικού προϋποθέτει, δυνάμει της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας, την ακύρωση του γάμου της. Τόσο η ίδια όσο και η σύζυγός της επιθυμούν να παραμείνουν έγγαμοι για θρησκευτικούς λόγους.

- Το 2008, έχοντας συμπληρώσει το 60^ο έτος της ηλικίας της κατά το οποίο σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο οι γυναίκες μπορούσαν να λάβουν κρατική σύνταξη γήρατος, υπέβαλε αίτηση ζητώντας να λάβει την εν λόγω σύνταξη από την ηλικία αυτή βάσει των εισφορών που είχε καταβάλει, στο πλαίσιο της επαγγελματικής της δραστηριότητας, στο κρατικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.
- Η αίτηση της απορρίφθηκε διότι ελλείπει οριστικού πιστοποιητικού αναγνώρισεως της αλλαγής φύλου στην οποία είχε προβεί, η ΜΒ δεν ήταν δυνατόν να εκληφθεί ως γυναίκα από πλευράς του προσδιορισμού της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδοτήσεώς της.

29

29

MB V SECRETARY OF STATE FOR WORK AND PENSIONS (2018)

ΔΕΕ:

- 'η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική νομοθεσία εξαρτά την πρόσβαση προσώπου το οποίο έχει προβεί σε αλλαγή φύλου σε κρατική σύνταξη γήρατος από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως των προσώπων του φύλου που το ίδιο απέκτησε, μεταξύ άλλων, από την ακύρωση γάμου που τυχόν έχει συναφθεί πριν την εν λόγω αλλαγή φύλου. Αντιθέτως, σύμφωνα με τα στοιχεία της δικογραφίας, αυτή η προϋπόθεση της ακυρώσεως του γάμου δεν εφαρμόζεται σε πρόσωπο το οποίο έχει διατηρήσει το φύλο γεννήσεώς του και είναι έγγαμο, με αποτέλεσμα το εν λόγω πρόσωπο να δύναται να λάβει την κρατική σύνταξη γήρατος από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως των προσώπων του φύλου αυτού, ανεξαρτήτως της οικογενειακής του καταστάσεως'.
- Έπομένως, προκύπτει ότι η συγκεκριμένη εθνική νομοθεσία επιφυλάσσει δυσμενέστερη μεταχείριση σε πρόσωπο το οποίο άλλαξε το φύλο του μετά τον γάμο του απ' ότι σε πρόσωπο το οποίο διατήρησε το φύλο γεννήσεώς του και είναι έγγαμο'.

30

30

ΔΙΑΦΥΛΙΚΑ ΑΤΟΜΑ

31

31

ΔΙΑΦΥΛΙΚΑ ΑΤΟΜΑ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- Το Ενωσιακό δίκαιο δεν περιλαμβάνει διατάξεις ή πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση και την ανάγκη για προστασία των διαφυλικών ατόμων.
- Η διάκριση κατά των διαφυλικών ατόμων (δηλ. η διάκριση με βάση τα χαρακτηριστικά φύλου) δεν αναγνωρίζεται ως απαγορευμένη μορφή διάκρισης στις Συνθήκες της Ένωσης (ΣΕΕ & ΣΛΕΕ) και δεν αναφέρεται στον ΧΘΔΕΕ ή σε οποιοδήποτε άλλο έγγραφο της Ένωσης.
- Δεν υπάρχει μέτρο του παράγωγου δικαίου που να προστατεύει τα δικαιώματα των διαφυλικών ατόμων ή να απαγορεύει τις διακρίσεις κατά των διαφυλικών ατόμων.
- Μέχρι σήμερα δεν έχουν φθάσει ενώπιον του ΔΕΕ υποθέσεις που αφορούσαν διαφυλικά άτομα.

32

32

